

Heeft NW wel een chef nodig?

“Heeft NW wel een chef nodig, Herman doet het toch allemaal al?”, dat waren woorden van mevrouw Reckman, hoofd personeelszaken, waarmee ze ergens begin 80-er jaren de afdeling NW met wijze raad bijstond. Mevrouw Reckman moederde graag over de wetenschappelijke afdelingen.

Maar laat ik bij het begin beginnen. Op 1 januari 1973 werd de Rekenafdeling van het toenmalige Mathematisch Centrum (MC) opgesplitst in twee nieuwe afdelingen, de afdeling Informatica en de afdeling Numerieke Wiskunde (NW). In tegenstelling tot de andere afdelingen van het MC, die zowel een chef als een sous-chef hadden, kregen deze nieuwe afdelingen (aanvankelijk) alleen een (full-time) chef en geen sous-chef.

De functie van sous-chef was in de 50-ger jaren door Prof. Hemelrijk, chef van de Afdeling Statistiek, voorgesteld. Alle afdelingen van het MC hadden toen namelijk een part-time chef met een hoofdbaan aan één van de universiteiten in Amsterdam. In de praktijk waren deze chefs één dag in de week op het MC en om de dagelijkse leiding van een afdeling inhoud te geven, werden er full-time sous-chefs aangesteld. Nieuwe afdelingen met full-time chefs hadden dus geen recht op een sous-chef.

Maar ja, het geeft toch wel meer status aan een afdeling wanneer er twee man nodig zijn om de zaak in goede banen te leiden. Ik denk dat het in het voorjaar van 1973 is geweest dat Jaco de Bakker bij de Raad van Beheer van het MC het stuk “Waarom de Afdeling Informatica een sous-chef nodig heeft” indiende. Wat de preciese argumenten waren die aangevoerd werden, weet ik niet meer, maar zoals bijna altijd, Jaco kreeg zijn zin! Uiteraard kon NW niet achterblijven en het was ook direct duidelijk dat in dat geval jij de sous-chef zou moeten worden. We hebben dat toen niet heel formeel via de Raad van Beheer gespeeld, maar rechtstreeks in een gesprekje met Prof. van Wijngaarden, toenmalig directeur van het MC. Een *gesprekje*, want gesprekken met van Van Wijngaarden moest je altijd zo kort mogelijk houden. Dat gesprekje over “Waarom NW een sous-chef nodig had” vond plaats toen Van Wijngaarden en ik beneden op de lift van het MC stonden te wachten. We waren alleen, een uitgelezen kans omdat dat sous-chefschap ter sprake te brengen. Ik kan me nog herinneren dat hij tot slot zei, we waren toen al op de derde verdieping gearriveerd, “Het is toch eigenlijk opgelegd pandoer, maak het maar met Reckman in orde”. Zo werd je vanaf 1 november 1973 sous-chef

van de afdeling NW. Het was even zoeken om de preciese datum van 1 nov. te vinden, want mijn verzameling jaarverslagen heb ik in 2000 overgedaan aan iemand van het CWI, misschien wel aan jou, maar daar ben ik niet zeker van.

Met jouw benoeming werden we samen verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de afdeling en kwam de afdelingsadministratie bij ons terecht, waarvan jij inderdaad een onevenredig groot deel voor je rekening nam. Bijvoorbeeld, het secretariaat van de Adviescommissie voor Toegepaste en Numerieke Wiskunde, de Bibliotheekcommissie, de classificatie van nieuwe aanwinsten op het terrein van de Numerieke Wiskunde, en nog heel wat meer van dat soort zaken, die ik niet meer weet omdat jij me die uit handen nam. Mevrouw Reckman hield dat kennelijk allemaal goed in de gaten, vandaar dat ze met de stelling kwam waar ik dit stukje mee begon!

Naast de administratieve klussen had het wetenschappelijk onderzoek natuurlijk de eerste prioriteit. Zodra jij, Piet Hemker en Jan Verwer gepromoveerd waren, kreeg de afdeling een vaste structuur met drie subgroepen, ieder met een eigen onderzoeksgebied en groepsleider. Met z'n vieren deelden we de verantwoordelijkheid voor de wetenschappelijke productie van de afdeling, waarin jij de leiding van de *Numerieke Getaltheorie* op je nam, Piet de groep *Randwaardegroep* leidde, en Jan en ik de *Beginwaardegroep* voor onze rekening namen. Deze driedeling hebben we gedurende het gehele verdere bestaan van de afdeling NW (24 jaar lang) aangehouden. Kennelijk waren de onderzoeksgebieden van deze groepen zo vruchtbaar dat we er al die jaren mee vooruit konden. En natuurlijk kwam het ook door het opmerkelijk kleine verloop onder de mensen met een vaste aanstelling in de afdeling.

Van al dat wetenschappelijk werk haalden alleen de resultaten uit jouw groep regelmatig de landelijke dagbladen. Dat heeft enorm bijgedragen aan het prestige van het MC/CWI in Nederland en dat straalde dan weer af op de afdeling NW. Jouw onderzoek heeft ook nooit negatief ter discussie gestaan in de diverse "Raden van Wijze Mannen". Hierbij denk ik aan de Raad van Beheer, later de Beleidsraad van het MC/CWI, de Raad van Advies, de Vakadviescommissie Toegepaste en Numerieke Wiskunde, en de Werkgroep Super Computers (WGS). Vooral de Raad van Advies en de Vakadviescommissie voor Numerieke Wiskunde, waarin hoogleraren van de diverse universiteiten en vooraanstaande onderzoekers uit de industrie zitting hadden, waren zeer invloedrijke commissies. Ik had altijd het gevoel dat via deze commissies, heel

wetenschappelijk Nederland over de schouders van de afdeling keek of de NWO-gelden wel goed besteed werden. Maar die commissies waren altijd lovend over de Numerieke Getaltheorie. Ook in de WGS, waarin subsidies voor computer-georiënteerde projecten toegekend werden, was er veel waardering voor de manier waarop in jouw projecten de grenzen werden opgezocht van de rekenkracht van de meest moderne supercomputers.

De onderzoeksgebieden van de drie NW-groepen waren zo verschillend van aard dat de meeste afdelingsleden zich beperkten tot het onderzoeksthema van hun groep en zich niet waagden op het onderzoeksterrein van een andere groep. Maar ook hier was jij de uitzondering. Daar heb ik zelf met name van kunnen profiteren. Zo hebben we in 1978 een NW-rapport over terugwaartse differentiatieformules voor Volterra-vergelijkingen geschreven (in 1981 gepubliceerd in Numerische Mathematik). Dat heeft toen geen vervolg gekregen omdat Paul Wolkenfelt, één van de promovendi in onze afdeling, in zijn onderzoek van Volterra-vergelijkingen goed op stoom kwam en alle aandacht “opeiste”. Paul promoveerde in het najaar van 1981. Begin 1981 was het plan opgevat dat hij na zijn promotie een CWI-tract op het gebied van Volterra-vergelijkingen zou gaan schrijven, samen met Hermann Brunner, een internationaal vooraanstaand specialist op dat terrein, toen verbonden aan de Universiteit van Fribourg. Helaas heeft de afdeling Paul niet kunnen behouden omdat NW al zoveel mensen met een vaste aanstelling in dienst had. Er moest meer doorstroming komen! Omdat het zonde was om niets te doen met de in de laatste 4 jaren opgebouwde kennis van Volterra-vergelijkingen, werd met Hermann Brunner overeengekomen om wat meer tijd uit te trekken en om er dan meteen maar een CWI-monograph van te maken. Dat zou dan een standaardwerk voor Volterra-vergelijkingen moeten worden. Tja, zonder Paul was dat wel erg ambitieus. Dus klopte ik weer bij jou aan. Het is typerend voor jouw opstelling in de afdeling, je weigerde nooit en stond altijd klaar om te helpen! Dus gingen we aan de slag en in hetzelfde jaar resulteerde dat in een bijdrage aan de Durham-conferentie van Christopher Baker (verbonden aan de Universiteit van Manchester). Die bijdrage is een soort blauwdruk geweest voor een omvangrijk artikel over lineaire meerstapsmethoden voor integraal- en integro-differentiaalvergelijkingen van Volterra-type dat in 1985 in Mathematics of Computation is verschenen. Het staat me nog bij dat je tijdens het schrijven van dat artikel wel eens opgemerkt hebt dat je je steeds weer warm moest lopen om het onderzoek weer op te

pakken. Maar ja, je had al zoveel geïnvesteerd in dat onderwerp dat het alleen met jou afgerond kon worden.

Ik zal me niet wagen aan een beschrijving van de nog veel belangrijker en grensverleggende resultaten die je in de Getaltheorie hebt bereikt. Dat zullen ongetwijfeld vele andere, beter ingevoerde, collegae van jou doen in *hun* bijdragen aan dit Liber Amicorum.

Naast onze onderlinge interactie hadden we natuurlijk ook intensief contact met Jan en Piet, de twee andere groepsleiders. Met enige regelmaat kwamen we bij elkaar om allerlei zaken te bespreken zoals als vacatures in de afdeling, het aanvragen van projecten, conferentie-bezoeken, etc. Nu ik dit stukje schrijf, realiseer ik me weer hoe goed de vier groepsleiders het met elkaar konden vinden. Op deze “stafvergaderingen” waren we het altijd zo roerend eens. Zelfs wanneer een delicaat onderwerp als de vaststelling van de reisbudgetten voor de drie subgroepen aan de orde kwam, was er bij mijn herinnering nooit een probleem.

Aan deze bijdrage mogen enkele foto's uit je CWI-tijd niet ontbreken. Ik kon in mijn CWI-fotoverzameling maar een paar foto's vinden waar jij opstaat. Ze voldoen niet aan de digitale eisen van vandaag, maar ik heb ze toch opgenomen:

Herman en Dirk Dekker
Tijdens een voordracht in maart 1989

Afscheid Lydia Verdonck, secr. NW
Herman, Margreet, Lydia, 30 aug. '91

Het einde van de afdeling Numerieke Wiskunde ligt al vele jaren achter ons. Eind 1996 werd de afdeling na 24 jaar opgeheven en werd onderdeel van de cluster MAS. Op 21 december zijn de groepsleiders en alle projectleiders, met echtgenotes, nog een keer bij elkaar gekomen voor een afsluitend etentje.

Hiervan nog een tweetal foto's waar Toke en jij opstaan:

Akke, Toke, Leny en Ben

Barry, Wijnie en Herman

Tot zover onze contacten die rechtstreeks met ons werk op het MC/CWI verband hielden. Maar ook buiten de “werkuren” hadden we veel contact. Zo heb ik in de tijd dat je met de auto vanuit Hilversum naar het CWI ging vaak met je mee kunnen rijden. Dat was heel wat gerieflijker dan eerst met de fiets naar het station, een tijdje wachten op een regelmatig vertraagde trein, overstappen in Weesp, en dan van Muiderpoort weer op de fiets naar het CWI.

Verder hadden we, en hebben we nog steeds, regelmatig dinertjes over en weer. Hieraan hebben Aly en ik dierbare herinneringen en ik hoop dat we het nog heel lang volhouden. In jouw bijdrage aan mijn Liber Amicorum schreef je dat het mij wel overkwam dat ik bij jullie na het diner, onder het genot van een likeurtje en een sigaartje, zat weg te dommelen. Dat overkomt mij inderdaad wel meer, niet alleen bij jullie, en ik weet nog heel goed dat jullie zoon Wouter mij bij een volgende gelegenheid gered heeft. Die avond werd er geschaatst en dat werd op de televisie uitgezonden. Wouter kwam later op de avond naar huis speciaal om nog iets van het schaatsen te zien, niet wetende dat zijn ouders eters hadden. We hebben toen allemaal met volle aandacht naar het schaatsen gekeken en niemand kon mij op wegdommelen betrappen! Zou Herman dit allemaal zo geënceneerd hebben?

Toke en Herman, we wensen jullie een mooie pensioentijd toe, in goede gezondheid met nóg meer tijd voor kinderen en kleinkinderen.

Piet van der Houwen.